

0722 531 385
646 518 1014

השבוע בקו
פתנה טובה יש לי
כסיפיתא דשמיא יתחיל משבוע זו מדי שבוע, סדרה הרשה של שיעורים בענין **עבודת שבת קודש** ע"פ פנימיות החסידות באופן הטהור לכל נפש כפי יום חמישי בשלושה 9

להתחבר

גליון שבועי לגילוי אור הנשמה ע"פ משנת הבעש"ט הק' ותלמידיו

הלימוד היומי בכפרי חסידות

לשבוע הבעל"ט
ספה"ק כתר שם טוב

יום	סימן
ראשון	שג
שני	שנד
שלישי	שנה (1)
רביעי	שנה (2)
חמישי	שנו

פרשת תולדות תשפ"ג / גליון רל"ד

נקודה מושך דא"ח כ"ק מוך אדמו"ר שלישי"א

דזה אפנו

עבודת הפרשה מספרי החסידות - בשפת המעשה

דיבורי חסידות

עבודה מסודרת כל אחד כפי ערכו ומדריגתו, היא המתקיימת ועושה פרי

בפרשת הארות, שרבו רועי גרר עם עבדי יצחק, נאמר (כו, כב) ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמת רחובות וגו'.

יש להתבונן הרמז בדרכי העבודה מה שהתנה"ק רוצה ללמדנו, מפני מה בבארות הראשונות רבו, ומה גרם שלבסוף לא רבו עליה.

ויש לומר דנרמז כאן היסוד הגדול בעבודת השי"ת, שהאדם צריך לעבוד השי"ת כפי דרגתו ודיקא, ולהתאמץ בעבודת השי"ת בסבלנות, מדריגה אחר מדריגה, שלב אחר שלב, אולם כפי הראוי לו בשעה זו, ולא לחזק את השעה ולתפוס מדריגות גבוהות יותר מכפי מדריגתו האמיתית. שלב אחר שלב בעקביות וכפי ערכו.

וכנודע פירוש הבעש"ט ז"ע על הפסוק (תהלים מח, טו) הוא ינהגנו על מות, שעלמות הוא מלשון עלם - ילד קטן, וכונת הפסוק לומר, שהקב"ה מנהיגנו כפי שמנהיג אב את ילדו הקטן. כאשר רוצה ללמדו להתחיל לילך בעצמו, והילך בראשית דרכו אינו יכול לילך כי אם מעט, והאב מתרחק ממנו מעט כדי שילך בעצמו, ובתחילה עדיין נופל, עד שמתחזק ומתרגל לילך יותר, אזי האב מתרחק עוד עד שמתרגל לילך לגמרי כאחד האדם, ואז הולך בעצמו ומתרחק לגמרי לאביו.

וכן הוא גם הסדר בעבודת השי"ת, שהולך מעט, ונופל ומרגיש קושי וריחוק, ומתחזק ביותר להתקרב להשי"ת, וממשיך להתקדם בעבודת השי"ת בפסיעות קטנות, עד שמתחזק לגמרי.

ובאם לא ילך מדריגה אחר מדריגה, אלא קופץ למעלה ממדריגתו, הרי הוא נופל למטה. דהיינו כשאדם מתעורר ומתרגש מאוד הן בתפילה הן בלימוד התורה וקיום המצוות, ומרגיש בנפשו התרוממות, וחי בהרגשה שנתעורר ונתלהב למעלה ממדריגתו, שלא על ידי עבודה מסודרת בפרטיות כפי מצאותו האמיתית, ואין כאן עבודה, אזי יפול אחר כך מזה. אלא צריך לעבוד באופן שהולך מדריגה אחר מדריגה, ושלב אחר שלב. ואין הכוונה לוותר על התעוררות אלא לא לסמוך על זה לבד, אלא העיקר הוא הוא להתאמץ ולהוסיף בעבודה בכל יום כפי ערכו ומדריגתו, עד שמתרגל בפעולות הטוב, על ידי שמתמיד בכל יום יום, ומתגבר הטוב על הרע.

וזהו הרמז בחפירת הארות, שמלכתחילה עבדי יצחק ניסו לפעול בכח קדושתו של יצחק וכפי מדריגתו הנעלית של אברהם אבינו ע"ה, אולם אז נתגבר ריחוק המלחמה מצד היצר הרע, וזה נרמז בשמות 'עסק' ו'שטנה' שהם רומזים לכוחות הרע, וגרמו לביטול הארות, מכיון שפעולות האלו לא היו כפי כוחם ומדריגתם.

אולם לאחר מכן כתוב ויעתק משם שעובד לגמרי את דרך העבודה לילך במדריגות גבוהות, והתחילו לילך בדרך עבודתם השי"ת כפי מדריגתם מעט מעט, ונרמז במילת עתה הריחוב ה' לנו שעתה רומז לתשובה, ולנו בנימטריא אלוקים, לשוב אל השי"ת מתוך הקטנות, ואז הצליח ולא רבו עליה שכן הרע נתבטל, וכח הקדושה מתגבר והולך.

מקור: רעוא דרעיון תשפ"ו; הדעה והדיבור רמ"א

נתינת? זו ההזדמנות שלך להאיר ליהודים נוספים
כאלף יהודים 8-שכונות ברחבי ארה"ק
מתחננים לנקודות הפצה
לתרום נקודות הפצה, התקשר: **05041-31519**
קו ישיר לתרומות בנדבים פלוס: **0799-696-620**

להתחבר מחדש

עולם ההתחברות והתענוג נמשל לו, כי הוא הולך ומתגדל ובלתי נגמר. זה לא שפעם התחברת לסוגיא ואתה כבר מחובר לתמיד

להתחבר עמוק יותר

אך ממשיך המאור עינים' ומבדיר, שבעבודת הדעת צריך להתחדש כל הזמן. אין אדם יכול לומר: כבר למדתי את הגמרא, היא כבר מונחת בכיסי, אני כבר מרגיש מחובר. כי אז הוא יאבד את התענוג, כי טבעו של תענוג שהוא מתפוגג. אלא מה? צריך לחדש את החיבור כל הזמן. וזהו הסוד שמסתתר מאחורי כל מיני נסיונות שבהם אנו מרגישים שאיבדנו גם את הנקודות שכבר התחברנו אליהן. זה נועד להביא אותנו להתחברות מחודשת, וכן לחדש את התענוג.

"אך נודע שהתענוג תמיד אינו תענוג ועל כן צריך הפסק... ועבור שלא יאה תענוג תמיד מסלקין ממנו הדעת, ונותנים לו בתוספות יותר ובגדלות יותר מן הדעת הראשון שהיה בו, ונקרא גדלות שני, כנודע שעל כן הדעת הוא המשכה בחינת ו' של שם המיוחד על ידי שמתמיד הוא נמשך יותר ומתגדל..."

"זהו ויתן ויחזור ויתן, פירוש ו' יתן - שהוא סוד הדעת, ויחזור ויתן, אחר שיתקל בכדי שיהיה תוספת ויתרון דעת, בבחינת גדלות שני, כאמור. כי באמת הבא לטהר מסייעין לו, כי על ידי אתערותא דלתתא מסייעין לו וממשיכין לו הדעת מעולם התענוג, בכדי שיתחזק בעבודתו... מטל השמים - מתענוג העליון עולם התענוג, ומשמני הארץ - פירוש על ידי משמני ארץ, על ידי אתערותא דלתתא שהיא בחינת ארץ."

עולם ההתחברות והתענוג (דעת) נמשל לו, כי הוא הולך ומעמיק ובלתי נגמר. זה לא שפעם התחברת לסוגיא ואתה כבר מחובר לתמיד. אתה כל הזמן צריך להוסיף להתחבר עוד ועוד. ויתן ויחזור ויתן. וכל כך למה? כי עובד התענוג. התענוג התמידי אינו תענוג. ומכיון שיהיה צריך לעבוד בתענוג, אזי מסלקים ממנו את הדעת, הר"מ בא ומבלבל לך את הסוגיא, פשוט כדי שתתחבר מהתחלה. וכשתתחבר, אזי ההתחברות תהיה עמוקה הרבה יותר - גדלות שני, והתענוג עמוק עוד יותר. וכאמור, מדובר בתענוג אלקי עליון, ולא בתענוג של סתם.

הדבר נוגע לכל עניני עבודת השי"ת. סדר העבודה הוא שהאדם הולך ומעמיק את הקשר, השי"ת נעשה יותר ויותר קרוב אליו, הוא מרגיש יותר ויותר שהוא 'שייך' ומחובר וחווה עוד יותר מקרוב ועוד יותר. אולם כדי שהעמקת החיבור תהיה, צריך שיהיו הפסקים, ודוקא הפסקים הללו מביאים להתחברות עמוקה יותר.

דוגמא בחיים: משה אהרן כבר הרגיש כמה שנים מחובר לפסוקי דמורה. המזמורים האלו לו, והוא פשוט מצא את השי"ת בכל פסוק, והתענוג היה נפלא עד מאוד. עברת תקופה והוא מרגיש שחיקה. פתאום המילים המאירות כבר לא אמורות לו כלום. הוא יכול להיות עצוב או להחליט שאין לו מה לחפש בתפילה, אך אם ידע את סדר עבודת החיבור והתענוג, הוא פשוט ניסה להעמיק מחדש. הוא ילמד ספר חדש על תפילה, משהו פנימי יותר, ניסה מצדדים נוספים, ואז הוא יגלה שהוא רק התחבר הרבה יותר, והתענוג יותר. הוא יקלוט שהשחיקה לא היתה רורס, אלא התקדמות.

וכן הוא בכל דבר בחיים. הרגשת כבר שייכות מסוימת להשי"ת, חיבור נפשי ופנימי, תענוג נפלא, ופתאום הכל מתרחק לך? אתה חושב שהכל נגמר? ממש לא. מתחיל פה חיבור חדש, תענוג נפלא עוד יותר. רק תיכנס לזה. תעשה את האתערותא דלתתא' שלך, והקב"ה יתן ויחזור ויתן לך מתנות דעת ותענוג שוב ושוב ושוב.

מענדל'ע היה בחור מחונן, והוא למד היטב את הסוגיא. התכונן כראוי, הקשיב למגיד שיעור, עיין, התפלפל, חזר, שינן, סיכם, וקנה בקנין של ממש את כל השקלא וטריא עד למסקנות הסוגיא. הגמרא היתה מונחת בקופסת זכרונו וידיעתו, והעונג לחזור עליה היה עצום.

אבל כמה אפשר לחזור על גמרא אחת? בשלב מסוים דעך התענוג, והשעמום פקד אותו. שעה ששאר הבחורים למדו, אצלו כבר התפוגג הגישמאק.

הר"מ שראה איך מענדל'ע בוהה בנקודה עלומה בתקרת ההיכל, ניגש אליו, וזרק לו כמה קושיות חזקות על הסוגיא. מענדל'ע התבלבל היטב, והרגיש שכל המבנה מתפרק לו. פתאום הסברות אינן סברות, סתירות התגלו בין הרישא לסיפא, וכל הסוגיא התהפכה בראשו כבוקה ומבולקת.

הוא ניגש אל הסוגיא כמו מהתחלה. מנסה להבין ולהניח דבר דבור על אופניו, והוא גילה איך הקובץ שיעורים' מגלה מהלך חדש בסוגיא שמיישר את כל ההדורים. לאחר יגיעה חודשה הסוגיא בהקה באור חדש לגמרי. אור יקרות הפגיע בהיכל, והתענוג הרוחני נסק לגבהי שחקים.

התחברות - תענוג

המאור עינים' בפרשתנו מאלף אותנו בינה בסוגיית התענוג והשי"ת. ובטרם נגיע ליסוד שהוא מאיר לנו, נפתח בשלשת היסודות הפשוטים שהוא מקדים:

א. עיקר עבודת השי"ת הוא ב'דעת', היינו להתחבר בחיבור ושייכות פנימית להשי"ת, שלא יהיה הקשר באופן מקיף וחיצוני, אלא כדבר שלי, שאני חווה ומרגיש מחובר. **ב.** ה'דעת' היא היא התענוג, כי כשאדם מתחבר בחיבור פנימי, זה מביא לו תענוג. מה שאין כן כזוהר לא בחיבור פנימי, הרי אי אפשר להתענוג מזה. **ג.** התענוג שבא מתוך התחברות להשי"ת אינו התענוג הפשוט שבכל התחברות ושייכות, אלא זהו תענוג אלקי עליון. כי כשיהיה מתענן ומתחבר להשי"ת, והרי הוא חלק אלוהי ממעל, הוא מעורר תענוג ושעשועים גם בשורשו - בהשי"ת המתענן בבנו המתחבר אליו. וכשהשורש מתענן, נשפע גם לחלק תענוג אלקי עד אין קץ.

זהו לשון קדשו: **"ויתן לך האלקים וגו'. פירוש רש"י יתן ויחזור ויתן. הנה להבין זה נודע עיקר העבודה האלקות הוא ברע, כמו שאמר הכתוב 'דע את אלקי אביך ועבדו'. והדעת הוא תענוג. שעל ידי שעובד השם יתברך ברע, נמשך לו תענוג בעבודתו מעולם התענוג... כי בשעה שעובד האדם בהרגשת תענוג הרוחני, או כן נמשך תענוג גדול ועולה מעבודתו להבורא ברין הוא, ויש לו יתברך אז שעשועים מן העבודה שעובד זה בתענוג הרוחני, ועל כן נתעורר תענוג בשורש הכל כמו שנתעורר אז בהחלק. והחלק נעשה דבק בו יתברך, כי אי אפשר להרגיש תענוג כי אם על ידי דביקות, ומעורר כך בהשורש."**

בחינוג להשגתנו: על האדם לראות שעבודתו תהיה באופן של התחברות - ידעת'. להגיע למצב שירגיש מחובר להשי"ת, לתורתו, למצוותיו, לעבודתו. זה לא משהו שאני עושה בשטחיות ובלית ברירה ולמה לא; אלא מתוך התחברות פנימית. וההתחברות הזאת, היא שממשיכה תענוג נפלא. לא רק תענוג פשוט, אלא תענוג אלקי עליון הנמשך ממנו יתברך.

הכל שלו איך חיים עם מידת המלכות? ולמה זה גורם להפסיק להרגיש 'הקרבה' בכל התגברות?

הדרכה ב' סעיף כ'

רבינו ממשך לבאר את עבודת האדם לידבק בהקב"ה בכל המדות שבלב [וכבר נתבאר מדת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד]. וכן ידבק להקב"ה במדות מלכות דהיינו להכיר שהקב"ה הוא המלך, והכל שייך אליו, ולכן צריך לאמרוני קְרִיבָה וְהוּא עַל כֵּן אֶפְרַיִם דְּלִיָּהּ הַמְלִיךְ אֶת הַקֶּבֶ"ה עַל כָּל הַאִיבָרִים שְׁלוֹ, וְלֹא לְאִי-אֶחָד, וְחָזַל פִּירְשׁוּ (שבת קה): אִיָּהּ הוּא אֶחָד שְׂמֵנוֹ שֶׁל אֱדָם, הוּא אוֹמֵר זֶה הַצֶּדֶק הַרַע וְזֶה דְּלִיָּהּ וְהַתּוֹרָה מְזַהֵרָה אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא לְעַבֹּד וְלִהְיוֹת לְכַח הַיֵּצֶר שְׂבוּגוֹ שֶׁל אָדָם, אֲלֵא לְהִכְנֵעַ לַהֲקַבְ"ה, וְלִשְׁעַבַּד אֶת כָּל מַחֲשַׁבְתּוֹ דִּיבְרֵי וּמַעֲשֵׂיו אִלּוּ.

כל האיברים שלי, כל החושים שלי שייכים לו! ולכן מדת המלכות כוללת את כל המדות כולם, והיא השורש והבסיס לכל העבודה, כי רק אחר שהאדם קולט לנכון שהקב"ה הוא המלך והוא בעל הבית, הוא מוכן לשמוע ולקבל את כל מה שהוא מצווה.

מי כאן האיש הזר?

יוסל: נחזור לענייננו. אם יש לנו את הגישה הזאת, או מה מרגישים כשהקב"ה מסבב אותנו להיות בכל מיני מצבים כמו לדוגמה בבית החולים וכדומה?

משפיע: ההרגשה היא כמו ילד המתגורר בבית אביו, ונכנס בטבעיות לביתו, שלא יתפעל כלל אם יבוא לשם כל מיני אנשים זרים לעבוד שם או לבקש כל מיני טובות מאביו, כי הוא הוא זה המרגיש בנוח ובטבעיות בביתו הפרטי, והם המה אלו הנמצאים שלא במקומם האמיתי, וקל וחומר אם נכנסו בלי רשות, שמסתכל עליהם שעוד רגע קט יסלקו את כולם בבושת פנים... בהרגשה זו מסתובב היהודי בעולם! הרגשה שהוא העיקר בכל הבריאה וכל מה שסביב בכלל לא מעניין! כי הוא האדם הנכון זה שנברא עבור הרצון והתכלית של בעל הבית. וכל אלו שסביבו, הרי הם זרים כאן אולי כאורחים או כפועלים שנכנסו לכאן בכדי לשמש את היהודי ואת התכלית האמיתית של הבריאה, אך לא מתאים ליהודי בכלל להשוות את עצמם עמהם ולהיות עסוק מהם כי חושבים עליו... כי הוא זה שמסתכל עליהם מלמעלה למטה.

יוסל: אבל עדיין לא ברור לי לגמרי. כי לפי התיאור שדיברנו מקודם שהכל שייך להקב"ה שהוא מורה לנו מה לעשות עם הכסף שלו הנמצא בידינו, וכמו המשל של הפקיד בבנק שאפילו אוזח בידי חבילות של שטרות אין לו בעצם כלום - היתה צריכה להיות מציאות כזו שאי אפשר בכלל לעשות מה שרוצים, וכמו הפקיד שבכלל לא מסוגל לחלק מהשטרות שבידו, כי בעוד כמה רגעים יתפוס אותו... אבל נמשל זה לא בדיוק ככה... כי למעשה מסתובבים מלינו אנשים ועושים מה שעולה על רוחם... משתמשים בכוחות ובחושים שלהם כרצונם, בלי להתעניין אפילו אם הקב"ה מרשה או לא?

משפיע: נכון מאוד. זה כמו שאיזה גביר יתן בידך כמה אלפי דולר לחלק לכמה אנשים על פי רשימה מדויקת, לא תרגיש בכלל שאתה נותן משהו מעצמך, כי זה בכלל לא שלך! אדרבא, אם לא תעשה לפי ההוראות שלו זה יסבך אותך וימנע ממך את הקשר עמו מכאן ולהלאה...
יוסל: אז לפי זה מה פירוש המושג הידוע שצריכים להקריב את עצמינו להקב"ה? אין כזה מושג בכלל?

משפיע: ההקרבה היא ההכרה הזו עצמה. עצם ההכרה הזו שהאדם מכיר שהכל שייך להקב"ה, זה נקרא הקרבה. כי האדם נברא עם טבע כזה שהוא מרגיש כאילו הכוחות הם שלו, וכאילו הוא יכול לעשות בהם כרצונו, ומצד טבעו שוכח לגמרי שכל מה שבידו בכלל לא שלו! אשר שכחה זו היא הגורמת להרגשת הקושי בכל סוגי הסור מרע והעשה טוב, וכאמור, כי הוא מרגיש כאילו מישו מבחוץ דורש ממנו לוותר ולהקריב מעצמו. אבל ההקרבה האמיתית והנכונה היא כאשר האדם מקריב את ההרגשה הטבעית של עבור האמת האמיתית, כשואף חוקק בשכלו שכלום בעולם לא שייך לו, והכל שלו ית'.

יוסל: אז כשמדברים על הקרבה והמסירות נפש בכלל לא מדברים על הקרבת הרצונות והתשוקות, רק על הקרבת הגישה הטבעית שמרגיש שהוא מציאות לעצמו?
משפיע: תראה, להקריב את הרצונות והתשוקות הם תוצאה מהגישה הנכונה שהכל שייך להקב"ה. ויכול להיות שבחור צעיר עדיין לא מסוגל לקלוט את ההשקפה העמוקה והנכונה הזאת, ולכן צריך בכל אופן להרגילו להתגבר על התשוקות והרצונות, ולהתרגל להיות עסוק לעשות רצון הקב"ה. אבל האמת היא שהשורש של הכל היא ההכרה הזאת שכלום לא שייך לנו בכלל!
הכרה זו היא המשמעות הפשוטה של מדת המלכות! זה פירוש שהאדם ממליך את הקב"ה, וכלשון רבינו שאנו לומדים היום שצריך: 'אֶפְרַיִם וְקָרִיבָה הוּא עַל כֵּן אֶפְרַיִם דְּלִיָּהּ' - דהיינו לקלוט שהוא בעל הבית והכל שייך לו, ומי הטפל, מי המאושר ומי הטעמבעל האמיתי!

משפיע: ממש כך. שהקב"ה רק יעזור שיהיה זה באופנים ומצבים שמחים, מתוך הרחבת הדעת ושמחה.

יוסל: אני שמח שהמשפיע הגיע היום. המשפיע אמר לי בבוקר שהוא שייך לגשת לביקור אצל הרופא בבית החולים, כבר חשבתי שזוהי לא נלמד...

משפיע: כן, ברוך ה' הכל עבר כשורה. הייתי צריך אמנם לבלות שם כמה שעות טובות, הדרך הלך ושוב, וכל הזמן הארוך שהייתי צריך להתמתן... אבל ברוך השם שיכולים כבר לשבת ליד הספר.

יוסל: סתם מעניין לשאול, איך מתמודדים עם סיטואציה כזו? **משפיע:** מה כוונתך לשאול?

יוסל: פשוט, להיות במקום כזה, בין כל מיני סוגי אנשים, שרוב מהם אינם שומרי תורה ומצוות ומי יודע אם הם בכלל יהודים, היא בדרך כלל הרגשה מאוד לא נעימה... ובפרט שצריכים שמירה מיוחדת על העניינים שלא מגיע בקלות כל כך... איך מתמודדים עם זה?

משפיע: זה באמת לא קל. ברור שהמצב הטוב שכל אחד מאחל לעצמו הוא להיות בין כותלי בית המדרש, צווישן היימישע יודן אנשים יראי השם, אבל אם ההשגחה עליונה מסבבת להיות במקום כזה, עושים את זה בשמחה ובטוב לבב.

יוסל: זה באמת השאלה שלי, איך עושים שליחות כזו בשמחה? זה הרי לא סימא בעלמא שמספיק להגיד שעושים את זה בשמחה, צריכים באמת להרגיש את זה, ולמעשה סוף כל סוף מאוד לא נעים להיות יהודי לבד בין מאות גויים ופורקי עול, ולהיות היחיד שעומד עם עניינים מושפלות וספר קטן פתוח...

משפיע: אני מבין את השאלה שלך, זה סוג של הרגשה שאתה נמצא במקום 'שלהם' ואתה היחיד ששולט ומזוה בין כולם, וכאילו אתה צריך להצדיק את עצמך למה אתה שונה מכולם ולמה אתה לא יכול להתנהג כמותם. והאמת היא שאני מרגיש את ההרגשה הזאת באופן בולט יותר כאשר נכנסים לחדר של ה'פרופסור' הגדול, שיושב על כסאו בחשיבות יתירה, וממלמל בפיו כל מיני ביטויים והסברים שאתה לא מצליח להבין, ואתה מרגיש ממש 'טעמבעל', כלפיו, ובפרט אם החליט לומר איזה תוכחה ומוסר כגון למה לא סגרת את הדלת? או למה אתה שואל שאלות מיותרות? יש איזה הרגשה של נחיתות כלפי הקרח הזקן הזה...

יוסל: אוה, ממש כך הרגשתי לפני כמה שנים בביקור אצל איזה רופא, שאחרי הביקור שאל אותי בנימה של זלזול מה לומדים בישיבה שלנו, וממש התביישתי לענות שלומדים גמרא...

עולם שלנו או עולם שלו יתברך

משפיע: לדעתי שורש הכל נובע מהגישה הנכונה לכל המציאות שלנו, ולכל מציאות העולם שסביבנו. ונחדד לעצמינו תחילה את הגישה הנכונה והאמיתית. והיא, שהעולם כולו שייך להקב"ה לבד, הכל בכל מכל! אנו פשוט מסתובבים בעולם שלו, משתמשים עם הכוחות שלו, ואנו כולנו שייכים לו, ואין לנו שום דבר פרטי השייך לנו. בקיצור, הכל שלו ממש. כשאדם קולט את זה, ההרגשה שלו כלפי רצון ה', נהפכת מן הקצה לקצה. כי עד היום ההרגשה הסמויה כאשר הקב"ה מצווה עליו לעשות כך, או שלא לעשות כך,

<p>1000 גליונות לויכוי הרבים מקודש ל'עילוי נשמת האה"ח מרת שרה לאה בת"ר שלמה ע"ה פ"ש למען כ"ז וחסד ה'ה'ה הוציא בני המשפחה</p>	<p>נרבת הרה"ח ר' אברהם יצחק ב"ח סאקס שליט"א לדגל הולדת בנו למזל טוב בכנת מרת העשית ורע חסד סגנו רוב חת</p>	<p>נרבת הרה"ח ר' שמעון רוב קרויס שליט"א בנא קול ורע חסד וחסד כ"ח לדגל הולדת בנו למזל טוב בכנת מרת העשית ורע חסד סגנו רוב חת</p>	<p>ברכת מזל טוב להמשפיע החשוב המסור כלב ונפש לחיות נפשיות ישראל הרה"ח ר' פינחס טורצין שליט"א מטעמי מרת א' חסדישע הרה"ח א' חסדישע הרה"ח מרצא חתובות לדגל נישואי בנו למזל טוב בכנת מרת העשית ורע חסד סגנו רוב חת</p>	<p>500 גליונות לויכוי הרבים נרבת הרה"ח ר' יוסף רוב בעי"ש ועליקאוויטש שליט"א לדגל הולדת בנו למזל טוב בכנת מרת העשית ורע חסד סגנו רוב חת</p>	<p>נרבת הרה"ח ר' אברהם יצחק ב"ח סאקס שליט"א לדגל הולדת בנו למזל טוב בכנת מרת העשית ורע חסד סגנו רוב חת</p>
---	--	---	---	---	--

תיקון הגוף

מה היא ההסתכלות הנכונה על הגוף שלנו? ולמה עיקר תיקון הגוף תלוי באהבה שבלב? ואיך אפשר לזכות לתורה וגדולה במקום אחד?

א

הגוף והנשמה ממקור אחד

כשנרצה לבחון ולהגדיר נכון את מהותו של הגוף שלנו, ניפגש בסוגיא מורכבת מאוד.

מנקודת מבט אחת, נרצה אולי להגדיר את הגוף כאיברי שלטון. הוא הרי מושך לגשמיות, ולתאוות חולפות ועוברות, ועלול להסיט אותנו לשאול תחתית בתאוותיו ובשטיותיו, ואלמלי הקב"ה עוזר, היינו נופלים לגמרי בפחים שהוא טומן לנו יום יום. **אך מצד שני**, לגדול הפלא, דוקא אותו גוף הוא זה שעל ידו זוכים לכל קדושת התורה והמצוות. כל קדושת התורה הנוראה, אפשר לנו לזכות רק ע"י המחשבה הגשמית שלנו, וכן כל המצוות הקדושות שבתורה תלויים לגמרי בחסדי הגוף רק באותם שיניים ואותו חוש הטעם שיכולים להוביל אותנו לכל התאוות שבגולגולת, רק איתם נוכל לאכול מצה ולזכות בקדושתה.

ונמצינו מבולבלים ושואלים, מי אתה הגוף, הלנו אתה אם לצרינו?

והנה היסוד הראשון להעמיד את השקפתנו על הגוף הוא הידיעה הברורה, **ששרשו של הגוף בא מאותו מקום של הנשמה**, שניהם באים מהמאציל העליון ב"ה, וכשם שאנו מברכים אלקי נשמה על הנשמה, כך מברכים 'אשר יצר' לאותו בורא ית' שיצר ליצידו את הגוף.

וזה מה שמצינו שיעקב אבינו ע"ה בחיר האבות, שכל מהותו היה נשמה, נולד כתאום עם עשוי שכל כולו היה גופני וכל ענייניו היה גוף. ולכאורה אתמהה האיקן זה שכל כולו נשמה וזה שכל כולו גופני נולדים מאותו אב ואם, וכתאומים ממש, (בשלמא ישמעאל נולד מהגר, וממנה לקח כוחותיו הרעים. אך יעקב ועשוי ממקור אחד וכאחד באו). אלא כי אכן הנשמה והגוף אשר עליהם רומזים יעקב ועשוי, מושרשים יחד **וממקור אחד נמשכו**, ועד שהכתוב אומר (מלאכי א. א. ב.) "הלוא אח עשוי ליעקב".

אלא שהשאלה גדולה, איך אכן יתכן, שממקור אחד יצאו שני הקטבים המנוגדים האלו?

וזה מוביל אותנו להבין, שמוכרח להיות אם כן שהגוף והנשמה יכולים לעבוד יחד, וצריכים לעבוד יחד, אשר זה יתאפשר רק כשהנשמה תשלט על יריבה - הגוף, שיעמוד בתחתיה ככלי להגשמת רצונותיה ושאיפותיה.

ואז כשהגוף יעמוד במקומו הנכון, ככלי לנשמה, דוקא הוא יוכל להגיע למדרגה גבוהה ורמה עד אין קץ, אף למעלה מהנשמה, אך רק על עוד שהוא עומד נכנע תחת הנשמה.

כי זה טבעו של הגוף: כשהוא על מקומו הנכון, הוא מגיע למעלה העליונה ביותר ששייך, וכשהוא סוטה ממעמדו הנכון, הוא מגיע למקום הגרוע ביותר ששייך.

יסוד זה מרומז לנו גם בטבעם של יעקב ועשו, חז"ל דורשים (פסחים מב:) על יעקב ועשו את הכתוב (יחזקאל כו, ב.) 'אמלאה חרבה' שלא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כי כשהנשמה מפסיקה לפעול את פעולתה על הגוף, הגוף הופך לגרוע ביותר - זה שמחריב את ירושלים רח"ל.

וכפי מיתרתם הידועה של הצדיקים על הגוף וענייני עולם הזה: (מתאמר משמיה דהרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע, ומשמיה דהרה"ק ר' ברוך ממעייבו זי"ע) "עולם הזה עולם הזה! ווי פיין און ווי זיס ביטער פאר דער וואס לאזט זיך אין דיר נישט אריין, און ווי ביטער און נוקס'דיג ביטער פאר דער וואס לאזט זיך אין דיר יא אריין!" (כמה טוב ומתוק הנך לאלו שאינם נמשכים אחריו, וכמה מר ממות אתה לאלו שנמשכים אליו).

כי אכן הגוף מסוגל למעלות הרמות ביותר, ולתענוגי הקדושה העליונים ביותר, אך כל זה רק כשהוא עומד על מקומו הנכון, ככלי תחת הנשמה. ברגע שנופלים אל תוכו, והוא הופך למציאות לעצמה השולטת על הנשמה, הוא הופך למר ממות.

ב

אוהב מול לומד

נבוא אם כן להתבונן למעשה בעבודה הזו, **איך הופכים את הגוף לכלי של הנשמה?** הרי כולנו זקוקים לצרכי הגוף, וכולנו עוסקים בצרכי הגוף, ומקדישים להם חלקים נרחבים מחיינו, מה היא הדרך, שבתוך כל אותם העסקים, הגוף עדיין יישאר כלי לנשמה?

והיסוד העיקרי בעבודה הזו, רמזו לנו באותו כתוב של יעקב ועשו - הרומזים להנשמה והגוף, "הלא אח עשו ליעקב, **ואוהב את יעקב, ואת עשו שנאתו**". הנקודה הוא לאהוב את יעקב, להעריך ולעיקר את הנשמה, כי זה עיקר העבודה שהאהבה וההערכה תהיה רק אל הנשמה, ולא אל הגוף, כאשר האהבה של היהודי נתונה רק לחלק הרוחני אשר בו, זה מה שהופך את הגוף לכלי לנשמה.

כלומר, נקודת המבחן האמיתי ליהודי עובד ה', הוא לא בעיקר כמה עוסק הוא בריבוי של תורה ומעשים טובים, אלא עד כמה מייקר הוא ומעריך את התורה והמעשים טובים, כמה הוא אוהב תורה. וכשנעמיד יהודי שלומד הרבה תורה, ועוסק בהרבה מצוות, אך הוא אוהב גם שאר דברי עולם הזה חוץ מתורה ומצוות, ומולו נעמיד יהודי שאין באפשרותו ללמוד ולעשות כל כך, אך לבו מלא וגדוש באהבה ובהערכה לתורה ועבודה, ולא לשום דבר בלתי. מעלתו של האוהב גדולה עד לאין ערוך ממעלתו של הלומד והעושה, כי הגוף מוכרח להיות תחת הנשמה לגמרי.

גם אם בעולם רווחת שאיפה לזכות ב'תורה וגדולה במקום אחד', מי שיתבונן בדברי חז"ל יראה כי איש אחד היה במהלך הדורות שחז"ל אומרים עליו שזכה לשתי שולחנות "רבינו הקדוש". ועל אותו רבינו הקדוש כותבים חז"ל שהרים את ידיו לפני פטירתו ואמר "לא נהנית מן העולם כצאצב קטנה"... לא היתה בלבו כל השנים שום נטיה של הערכה לכל ענייני הגשמיות שסבבוהו.

כי באמת תורה וגדולה, הם תרתי דסתרי, כי מיסודי היהדות הוא שרק כמה שהאדם עוקר מלבו את ההערכה לגשמיות, כך הוא זוכה יותר לרוחניות. אך אכן רק רבינו הקדוש שלא היתה לו שום טיפה של הערכה לכל ענייני העולם הזה שסבבו אותו, הוא זה שיכול היה לזכות לשתי שולחנות, כי כאשר ההערכה נתונה בשלימות לחלק הרוחני, כבר לא נוגע שוב כמה גשמיות יש מסביב.

וכך הוא צורת האדם כפי שהשי"ת העמיד. המוח, שהוא משכן הנשמה הוא גבוה מכל הגוף, והוא זה שכל הגוף מתנהל דרכו, כי הנשמה היא זו שצריכה לנווט ולהנהיג, ואז גם הגוף בא אל שלימותו.

ג

בעומק: בגשמיות לא שייך אהבה

ועומק הדברים הוא כי באמת כל עצם עניין האהבה שייך בעצמותו רק לדברים רוחניים. כי אהבה שייך תמיד רק לדבר חי ואמיתי, לא שייך לאהוב דומם. גם כשמלבישים ליד בבגד יפה, והילד מקבל חן מיוחד עם הבגד, זו לא אהבה לבגד, זו אהבה לילד, אלא שהבגד מבטא את היופי הפנימי של הילד, ולכן הבגד מעורר אהבה.

כי הכלל הגדול הוא שכח האהבה נוטה רק לדבר חי. ולכן האהבה שייכת בעצמותה רק לרוחניות שהוא דבר חי

באמת, כי הרי כל עניין גשמי מצד עצמו הוא דבר ריק ומת, הרי אין בו שום תוכן מצד עצמו, אילולי שהוא משמש כלי לרוחניות. וכמשל הבגד המלביש את הילד, שהדומם אכן יכול להיות כלי לעורר אהבה לדבר חי, אך שוטה הוא מי שייחס אהבה לבגד בפני עצמו. ועל דרך זה הוא בכל הדברים הגשמיים, האדם אוהב מאכל טוב רק כי נפשו נמשכת אל החיות הרוחנית המושפעת אליו במאכלים הטובים שמרחיבים את דעתו, והמאכל הטוב עם צורתו וטעמו הם רק ככלי אל הרוחניות שבו.

והנפילה בתאוות גשמיות מתרחשת כאשר האדם מפריד את הכלי מהאור שבו, הוא מייחס חשיבות למאכל בפני עצמו, שלא מצד האור הפנימי שבו. וכן הוא כל עניין תאוות הגוף לדברים גשמיים שהוא רק שיבוש של כח האהבה שבאדם.

ולכן מובא בספה"ק כי **בגד** באתב"ש הוא אותיות **שקר**. כי בגד הוא משל לכל הכלים הגשמיים המלבישים את האור הרוחני שבקרבם, ומה'בגד' הזה עלול לצאת שקר גדול, כאשר האדם אינו מבחין כי המשיכה שיש לו לבגד, הוא רק מצד האור הרוחני שמסתתר תחתיו, והוא פונה לכלי כדבר נפרד בפני עצמו.

ולכן במדרש (בראשית רבה סג, ח) מובא על עשו, שהקב"ה קורא לעשו 'שוא שבראתי בעולמי'. ועל זה הדרך שהסברנו, כי באמת ענייניו של עשו, הוא כלי לקדושה רוחנית הנעלמת בו, כפי שמובא במדרש שנשמתו של ר' מאיר היתה טמונה בקליפת עשו. ואכן אילו היה עשו משכיל לדעת כי הוא אינו אלא כלי לקדושת ר' מאיר שבו, היה בא לתיקון. אך קליפת עשו הוא קליפה של שווא ושקר לתת ערך לכלי כמציאות בעלת ערך מצד עצמה.

ד

הגוף אינו רע

ולכן מבינים אנו את דרך השילוב הנכון של הגוף עם הנשמה. כי הגוף אינו דבר רע, ואדרבה, הוא יכול להביא לאורות הגדולים ביותר, אך צריך רק להיזהר שלא לטעות ע"י קליפת השקר, המפרידה אותו ממצויאות בעלת ערך בפני עצמה, שלא ככלי לאור הנשמה שבו. ודווקא ע"י האהבה וההערכה הראויה לרוחניות, ולדברים אמיתיים ונצחיים, אז הגוף נכנע לשמש את תפקידו הנכון ככלי לקדושת הנשמה.

וכל נקודת הבחירה של האדם תלויה בלבו פנימה בנקודה זו, אם ייחס את ההערכה והאהבה שלו לדברים הנצחיים והאמיתיים, או שיטעה לייחס את ההערכה לכלים כנפרדים ח"ו.

ולכן ראינו צדיקים שרוב עסקם היה בעולם הגשמי, במעשי חסד וכיו"ב, אך היו דבוקים לגמרי בקונם, כי הם ידעו לראות מה היא העיקר ומה היא הטפל, ובלבם לא היתה כל פירוור הערכה לכלים הטפלים מצד עצמם.

וזה גם יסוד חשוב לחינוך הבנים, כי העיקר הוא להחזיר בקרבם מינקות, ההערכה והאהבה לדברים האמיתיים שבעולם, והזלזול בכל ענייני העולם החולפים ועוברים, אשר הערכה ואהבה זו היא זו שתרום את נשמתם מעל גופם, לחברם לחיי תורה ויראת שמים.

מעובד מתוך שיעורו של המשפיע הגה"ח ר' בן ציון אפל שליט"א המתקיים מדי יום שלישי בשעה 9:30 בערב בהיכל ביהמ"ד הגדול

דשפיה / כללי ודעי קודש ממאורי החסידות

מקובלני שהבעש"ט הק' הוסיף שני עיקרים על הי"ג. שכל מאורעות שבעולם הם כשכיל ישראל. ושככל דוד יש צדיקים כשלושת האבות ושבעה הדויעים.

הרה"ק ר' שמעון מזעליצוב זי"ע (שיחתו של עבדי אבות, מערכת הבעש"ט)

דאס חסיד'ישע לעבן

סיפורים צאלם של הכעש'ט ותלמידו

מה העבודה הזאת?

מהרגע הראשון שפייזש הפונדקאי הבחין דרך חלון הפונדק

אנה אבקשך

שאלות והתלבטויות כעבודת השי"ת

כד ברחי

המעיקים על הנפש, הם שמקבלים את צחוקם הראוי להם. כך הנפש נפתחת ולא מרגישה מכווצת, ויכולה לעבודת את השי"ת בפתחות וממקום טבעי ובריאי.

ד.

ואם ישאל השואל: הרי סוף כל סוף לא מדובר במשהו אמיתי ועמוק, חוש ההומור אינו מביא איתו איזשהו עומק רעיוני או בעל ערך. הוא פשוט מצרף שטות לשטות וטיפשות לטיפשות. וכך גם רואים בחז"ל, שעשו מילתא דשטותא כדי לשמח חתן וכלה, וזה עצמו הביא עליהם עמודא דנורא!

התשובה היא גופא: דווקא משום שלוקחים כח חיצוני כזה, שאין בו שום ענין פנימי, ומעלים אותו לקדושה, שיביא קירבה וקשר לשי"ת! אפשר שמצאנו בדברי חז"ל שהקדימו זאת בתחילת השיעור, כי זה את הדינים, להסיר את המסכים המבדילים, הדאגות והטירדות וכל המפריעים.

ה.

וכאן צריך להפוך את הקערה על פיה, ולומר שלא רק שאין שום שטרון בחוש ההומור נכון, אלא אדרבה, **זוהי חובה הכרחית לכל עובד השי"ת!** אפשר שמצאנו בדברי חז"ל שהקדימו זאת בתחילת השיעור, כי זה אכן יסוד נחוץ המקדים לכל התקדמות בעבודת השי"ת.

בפרט אם רוצים לעבוד את השי"ת מתוך שמחה ותענוג, שכולנו מצויים על זה - אין זה בא אלא מתוך אחיזה כלשהי בבדיחות הדעת. כי באמת, אין זה סתם ענין טכני של זריקת בדיחה פה ובדיחה שם, אלא הדבר גורם למתבדח לפתית הנפש והרחבתה, מה שנתון עד מאוד לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לב.

ולעומת זאת, אם האדם ישקיע רק בקו היראה, ולא יהיה לעומת זאת גם קו השמחה, שכולל גם את בדיחות הדעת הנכונה, אי ח"י יביא למצב של כיווץ הנפש, שלא רק שלא תוכל להתרחב באופן הראוי בעבודת השי"ת, אלא בנוסף לכך תהיה שקועה במרירות, וזה יכול להיות סכנה רוחנית.

ולכן צריך לכל אחד שתהיה לו בדיחות הדעת, וזה מועיל לו הן ב'סור מרע' והן ב'עשה טוב': ב'סור מרע' - שלא ישקע בדאגותיו וטירדותיו וכל המעיקין דעדרו עליה, ובפרט כל מיני מפריעים מבחוץ, אשר דבר בדוק ומנוסה הוא, שהכח לצאת מכל זה הוא בבח הבדיחות הנכונה, וזה חוסך לו הרבה כאבים שמתפתחים למחלות וכן הלאה. ובעשה טוב - שכאמור, נפש מכווצת לא יכולה להצליח לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ואינה יכולה להתקדם בעבודת השי"ת, והכלי הקל לשחרר את הנפש מכיווציה היא במילתא דבדיחותא, וזה מביא אותה לשמחה של מצוה, שהיא היא המביאה להישאר השכינה (ולכן בשמחת חתן וכלה מרבים בבדיחותא, כי לא יסוד הבית היהודי הוא להביא השמחה השכינה).

ו.

ולסיום צריך לציין כמה אזהרות.

קודם כל הדבר פשוט ואינו צריך להיאמר, שכאשר מדובר בבדיחות הדעת הנכונה שתוארה לעיל, זה לא יכול לבוא מתוך לזלזול כלשהו ואפילו רחוק בייחוד, במשהו של תורה ומצוות, ובכל דבר שיש בו ערך. כי כאמור, ההבדל בין ליצנות לבדיחות הדעת הוא במה מזלזלים. יכול להיות רק לזלזול במצבים קשים שבאמת אינם בעלי ערך, ולשנות את ההסתכלות עליהם.

אך יתירה מכך צריך לומר, שאם כאשר מדובר בבדיחות הנכונה והראויה, זוהי סכנה להשתמש בה מדי הרבה, כי בהיות שמדובר בכח חיצוני - ואנחנו נאמר לעיל שדווקא בגלל שזה כח חיצוני זה מסוגל לבטל את הכוחות החיצוניים ולהמתקן את הדינים - עם כל זה כח חיצוני יכול למשוך אותנו לחיצוניות.

מה יעשה אפוא האדם? מחד הוא מחויב במילתא דבדיחותא כאמור, מאידך יש בו סכנה. הפתרון הוא: להפעיל כובד ראש. והיינו ערנסקייט. הוא צריך לחדד אצל עצמו: מצאיות השי"ת זה דבר אמיתי ורציני. תורה ומצוות זה דבר אמיתי ורציני. יהודי הוא דבר אמיתי ורציני. תפילת החיים זה דבר אמיתי ורציני. כל הדברים הללו הם אי אפשר להקל בהם ראש, ואי אפשר להתייחס אליהם 'בקלילות'. הם מחייבים התייחסות רצינית של 'כובד ראש'.

כשהוא יתייחס לכל דברי הערך ברצינות, ויפעל בכובד ראש, זה ימנע אותו מלהיסחף לכת ליצנות - שהוא לזלזול בערך. ומצד שני, כח בדיחות הדעת ישחיר אותו מכל המיצרים והיגדים והמריירות, ויפתח את נפשו לעבדה את השי"ת בשמחה ובטוב לב.

המקום בהקדש, שבאים הם לכולת את ממוני". בעיני רוחו, כבר ראה עתה את האביונים הללו מסיימים את סעודתם, ומתנצלים שאין בידם די לשלם את המזיז המלא, וחרונו עלה.

אילו היו לו ענינים פקווחות לפייזש, רואה היה איך שהפמליא של מעלה כולה מתלווה על שני האביונים הקדושים, הפונים עתה לפונדקו, שלא היו אלא הרבי ר' אלימלך זי"ע ואחיו הרבי ר' זושא זי"ע בשנות גלותם למען כלל ישראל.

אך פייזש רחוק מלהבין כבגון דא, מבין הוא בתפוחי אדמה מטוגנים, מגרי חזק, או בכיסני בשר מזינים, ומזיגת כוס וודקה משובה, ואיך שכל אלו יכולים לשלשל לכיסו הכנסה נאה. ותו לא מיד.

ומשך קוצף הוא וגועש, על האורחים הבלתי קרואים.

האחים הקדושים, נשקו למוזות הפונדק, והתיישבו זה אצל זה מול שולחנות הפונדק העגולים.

וכאשר בדיוק באותם רגעים נכנסה המשרתת ובישרה על היעלמו של כף כסף יקר משולחנות המסובים, כבר לא היה לפייזש, הנרגז בלאו אף, שום ספק לאן הוא נעלם, ומי הוא זה שהעלימו.

אנבים שפלים! באתם לפונדקי לעשוק את ממוני, הבו מהר את כף הכסף שגנבתם! פנה מיד אל האחים הקדושים.

משלא קיבל פייזש את כף הכסף מידיהם הוא לא חשב הרבה, הוא כבל את הצדיקים, ושולל להזמין את המשטרה המקומית.

השוטרים לא התמהמהו לבוא, ועד מהרה נסחבו האחים הצדיקים לפקודתו של פייזש, בידי הערלים הנכרים אל בית הכלא המקומי. שכינתא בגלותא.

אחזו השוטרים המחוזיים, בידיהם של הצדיקים והובילום אל תוך בור הכלא, כשהגלתם אינה משה מפניהם. מה להם לשרפי המעלה, בית כלא, ומה להם שוטרים, הן לשם כך יצאו לגלות, להקל על צערם של ישראל, אם ממרום רוצים להקל יותר על צערם של ישראל גם בייסורי הכלא, אין לך עונג גדול מכך.

אלא שאז כאשר דלת הכלא נפתחה בפניהם, התגלת הצרה שנקלעו אליה.

הריח המצחין שהכה באפם, הוביל את מבטם לביב השופכין העומד ממש באמצע התא. כשהצדיקים קולטים את הצרה האמיתית שהתרגשה אליהם: אסור להם להרהר כאן בדברי תורה, קלטו. מה יעשו כאן?

הדלת העבה סגרה בכבדות על הצדיקים. ופניו הקדושות של הרבי ר' אלימלך זי"ע פונות אל הרבי ר' זושא זי"ע בשאלה, "מה עושים כאן, איך מוצאים כאן את השי"ת?". פשוט להם לשני הצדיקים שאין עוד מלבדו, ולית אתר פנוי מיניה גם כאן, אך איך מגלים זאת, בהסתרה כפולה ומכופלת כזאת? הרי אסור אפילו להרהר כאן בדברי תורה.

הרבי ר' זושא לא חשב זמן רב, ופנה להרבי ר' אלימלך. "אחיי זה גופא, אסור להרהר כאן בדברי תורה, השי"ת מצוה עלינו שלא נהרהר כאן בדברי תורה!"

ופניו של הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא יחד, לבשו אור עליון. מקיימים הם את רצון ה' שלא להרהר בדברי תורה, מי ישווה לזכיתם?!

גדשה שמחת קדשם, ופרצו בריקוד סוער סביב אותו דוד הצחנה, אשר על ידו מקיימים הם את רצון ה'.

תושבי הכלא הותיקים, שחזו בשני היהודים השמחים. צהלו על המחזה הנהדר יוצאת הדופן, שנשלחה אל תוך חיהם השחורים ללא שום תקוה, והחלו לרקוד ולהריע אף הם. עד שתוך רגעים ספורים דמה הכלא כולו לבית משתה עולו.

קולות הצהלה הגיעו מהרה לאזניו של שומר בית הסוהר, שאף אל התא וביקש להבין לשמחה מה זו עושה.

"נהג, הנה", החווה אחד הערלים לודו הצחנה שסביבו רקדו הצדיקים דביקותם. "זה מה שמשמח אותנו"

השומר לא טרח להבין מה משמח כאן בצחנה הזו, ובכעס אצור, לקח את הדוד והוציאו החוצה...

הצדיקים הקדושים, נשמו לרווחה, והתפנו לעסוק בעבודותיהם הקדושות להאיר לארץ ולדרים ללא כל מפריע...

שאלה:

יש לי חוש הומור, ובדיחות נופלות מפי בזו אחר זו. אך לבי נוקפי אם זה טוב או לא. כי מצד אחד יש מאמרי חז"ל במעלת הבדחנים, ומצד שני מידת הליצנות מוגדרת כאחת מן המידות החמורות. אשמח אם תבהירו לי את הנושא.

תשובה:

א.

ליצנות ובדיחות הדעת אינן אותו הדבר, ומדובר במהות אחרת לגמרי. על כת הליצנים נאמר שאינם מקבלים פני שכניה, ומבואר בדברי חז"ל עונשים חמורים עליהם, ובכלל חז"ל מגנים בתכלית הגנאי והכיעור שחוק וקלות ראש, ואמרו שזה מרגיל לדברים חמורים עד מאוד, עד כדי כך.

אולם מצד שני, לגבי בדיחות הדעת, אזי אדרבה, מובא בגמרא שאליו הביא גילה על 'תרי בדיחי' שהם בני עולם הבא, ושאמרו מילתא דבדיחותא לפני הלימוד כדי להצליח בלימוד, ורואים שארבה זהו דבר מצוה ומביא התעלות בעבודת השי"ת. בכלל, חז"ל מכנים את דוד המלך "בדיחא דמלכא", שמביא שמחה כלפי מעלה, ופשוט שאין לכך שום שייכות עם ליצנות.

כי באמת מדובר בשני דברים אחרים לגמרי, ואמת הדבר שחוש ההומור יכול לשמש את שניהם, אך כשקולטים את ההבדל החד בין שני הדברים, הרי שאפשר וצריך להשתמש עם חוש ההומור לבדיחות הדעת.

ב.

ההבדל החד בין ליצנות לבדיחות הדעת הוא: **ליצנות** צוחקת ומזלזלת בדברים **שהם בעלי ערך. בדיחות הדעת** צוחקת ומזלזלת בדברים **שאינם בעלי ערך.**

ליצנות באה יחד עם קלות - "שחוק וקלות ראש" - שזה אומר, לא לקחת שום דבר ברצינות. זה בא מריקנות, מהערך שכל, מכסילות. אין בליצנות שום מטרה מלבד לרוקן דברים מערכם ולעשות אותם קלים, וזה עצמו נובע מריקנותו של הלץ. הוא עצמו ריק, ועל כן מתייחס לכל דבר בריקנות. הוא מזלזל בכל דבר ומשפיל אותו, ולא תופס שום זמניה הוא מביא את נפשו עצמו לפשרות וריקנות גדולה עוד יותר. זה מביא אותו לפיוס נפש נורא. כי נפשו של אדם מתמלאת אלא מתרוקנת, ואין לו דרך אלא להתמודד עם זה אלא להוסיף עוד ליצנה ועוד אחת.

ולכן זהו אכן מהכוחות החזקים ביותר בכח הרע, ועל פי פנימיות כח הליצנות הוא האחד מעומקי הקליפות, וכח הרע משקיע ביותר בליצנות: לזלזל בכל הקדוש והיקר. הרבה יותר מאשר משקיע הרע להסביר ולשכנע נגד ה' ומשיחו ותורתו, הוא מנסה לעשות זאת בדרך ליצנות, בלי כל טעם ודעת ורק בזלזול ריקני. כי זה אחד הכוחות המעמיקים ביותר של הרע.

ג.

אולם לעומת הליצנות שבאה מנפש ריקנות ומרוקנת אותה עוד יותר, וכל כוחה בזלזול והשפלת כל ערך - בבדיחות הדעת היא ממש ההיפך. **היא פותחת ומרחיבה את הנפש, והיא מזלזלת ומשפילה דווקא בכל מה שאינו ערך.**

יש בבדיחות הדעת כח עצום להוציא את הנפש מכל כיווץ, צמצום, מיצר, והגבלה. האדם נמצא עכשיו במצב רוח מדוכא? בהתייחסות מבודדת הוא יכול לזלזל מזה. הבדיחה מוציאה אותו מן שיגרת ההגבלות והגדרים. עיקרה של בדיחה מתחיל בהיותה צפצוף על גרי העולם וכלליו וצמצומי; שינוי מהשיגרה באופן מורו שאינו מתקבל על הדעת. כשהבדיחה נאמרת, הנפש משתחררת אפוא מכיווציה והגבלותיה ומתרחבת ופותחת את עצמה לשמלוע ללמוד להבין ולהשכיל.

חוש ההומור במקומו הנכון, הוא זה שיכול לשחרר את האדם הנמצא במצב של טירדה ודאגות ובלגאן גדול, שבמקום להתכווץ ולפול בקרוב, הוא פולט בדיחה על השלימולנות שלו, הוא מזלזל בכל הטירדות ומוציא מהן את כל הנפח וכובד המשקל, ופתאום נפולות כמה מחיצות ומסכים מבדילים. זה מביא שלווה הנפש והתחדשות.

אך זה לא בא בסתירה לרצינות וכובד ראש. כי הבדחן הנכון כן לוקח את החיים ברצינות, וכל דבר רציני יש לו את ערכו הנכון. אלא מאי? הדאגות, הטירדות, ושאר ההגבלות וגדרי העולם